

**ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ ХАРКІВСЬКОЇ
ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА УНІВЕРСАЛЬНА НАУКОВА
БІБЛІОТЕКА
СЕКТОР ІНФОРМАЦІЇ З ПИТАНЬ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВА**

61003, м. Харків, вул. Кооперативна, 13/2
т. 731-31-32

**НОВІ ПАМ'ЯТНИКИ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

(Оглядова довідка за матеріалами періодичних видань за 2013 рік
та інтернетресурсів)

Вип 17

Матеріал підготувала: Казанцева Н.Ю. – зав. сектором інформації
з питань культури і мистецтва Харківської
обласної універсальної наукової бібліотеки

Харків 2014

**НОВІ ПАМ'ЯТНИКИ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**
*(Оглядова довідка за матеріалами
періодичних видань 2013 року та інтернетресурсів)*
Випуск № 17

**МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА,
ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ Є.І. КАУЛЬКА**

1 лютого 2013 року у Харкові, на стіні будинку №96 по вул. Чернишевській відкрили меморіальну дошку на честь колишнього головного редактора газети «Слобідський край», заслуженого журналіста України Євгенія Івановича Каулька.

Довідка:

Є. Каулько був головним редактором газети "Слобідський край" у 1988-2003 роках. До того працював головним редактором Харківського обласного радіо.

Література:

Гудзь І. У пам'ять про Євгенія Каулька – меморіальна дошка / І. Гудзь // Слобід. край.- 2013.- 2 лют.

Памятная доска Каулько Е.И., г. Харьков [Електрон. ресурс] // Шукач.- Режим доступу: <http://www.shukach.com/ru/node/39402>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

**МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА,
ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ ОЛЕКСАНДРА БАРСЕГ'ЯНА**

26 березня 2013 року на фасаді Харківського державного академічного російського драматичного театру ім. О.С. Пушкіна (вул. Чернишевська, 11) було відкрито меморіальну дошку почесному харків'янину, колишньому головному режисеру і директору театру, народному артисту України Олександрові Сергійовичу Барсеґ'яну.

Довідка:

Народився Олександр Барсеґ'ян 10 січня 1929 року у м Батумі (Аджарська АРСР).

Закінчив у 1953 році факультет режисури Харківського державного театрального інституту. Після цього працював у Дніпродзержинському українському музично-драматичному театрі, потім у Львівському та Київському ТЮГах.

З 1970 по 1973 роки керував Київським театром оперети. У 1975 році повертається до Харкова, працює режисером, а з 1983 року очолює Академічний російський драмтеатр ім. А.С. Пушкіна.

На сцені цього театру Олександр Сергійович поставив понад сто вистав, серед яких «Відкриття» Ю. Щербака, «Темп-1929» за М. Погодіним, «Борис Годунов» О. Пушкіна, «Вишневий сад» А. Чехова, «Макбет» В. Шекспіра, «П'ята колона» Е. Хемінґуея, «Майстер і Маргарита» за М.

Булгаковим, «Подія» В. Набокова, «Село Степанчикове» Ф. Достоєвського, «Поминальна молитва» за Шолом-Алейхемом, «Блазень Балакіреєв» Г. Горіна, «Прибуткове місце» О. Островського, «Діти сонця» М. Горького, «Одруження» М. Гоголя і безліч інших творів світової сучасної та класичної драматургії.

Протягом багатьох років об'єднував творчу роботу в театрі з педагогічною діяльністю: керував акторською студією Київського театру оперети, був завідувачем кафедри режисури Харківського інституту мистецтв імені І. П. Котляревського. Активний громадський діяч, Олександр Барсеґян був заступником голови Харківського міжобласного правління Спілки театральних діячів України.

Був удостоєний звань заслуженого артиста УРСР (1965), заслуженого діяча мистецтв (1969), народного артиста УРСР (1978), нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора (1986), почесною грамотою КМУ (2004) орденом «За заслуги» III ступеня (2004).

Серед творчих нагород Олександра Барсеґяна: Перша премія ім. Ленінського комсомолу за виставу «Молода гвардія» в Київському ТЮГу (1965), золота медаль на огляді польської драматургії (1968), премія СТД України «Наш родовід» за значний внесок у розвиток українського театального мистецтва (1995), муніципальна премія ім. М. Крушельницького за кращу режисуру року (спектакль «Остання жертва» О. Островського) (1996). У 2006 році отримав звання почесного громадянина міста Харкова. У 2009 був обраний Членом-кореспондентом Академії мистецтв України.

Помер О.С. Барсеґян 7 вересня 2011 року.

Література:

Ефанова М. Олександр Барсеґян тепер «прописался» в театре ім. Пушкіна / М. Ефанова // Веч. Харьков.- 2013.- 28 марта.

На будівлі театру ім. Пушкіна відкрита меморіальна дошка Олександр Барсеґяну [Електрон. ресурс] // Харківська обласна державна адміністрація.- Режим доступу: <http://www.kharkivoda.gov.ua/uk/news/view/id/16871>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані укр. мов.

Терещенко К. Харківські театри завжди попереду: Пам'ять / К. Терещенко // Слобід. край.- 2013.- 28 берез.

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА, ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ ВАЛЕНТИНА БІБІКА

31 березня 2013 року у Харкові, по вул. Чайковського, 16 було відкрито меморіальну дошку українському композитору, заслуженому діячу мистецтв Бібіку Валентину Савичу.

Довідка:

Валентин Савич Бібік (19 липня 1940, Харків – 7 липня 2003, Тель-Авів, Ізраїль) – український композитор, педагог. Заслужений діяч мистецтв України. Професор.

У 1966 році закінчив Харківський інститут мистецтв ім. І. П. Котляревського (клас композиції Д. Л. Клебанова).

У 1966 – 1994 викладав у Харківському інституті мистецтв, асистент, з 1971 – старший викладач, у 1990 – 1994 – професор, завідувач кафедри композиції та інструментування.

З 1968 – член Спілки композиторів СРСР, у 1989 – 1994 років голова Харківської організації Спілки композиторів України.

У 1994 – 1998 професор, завідувач кафедри музичного мистецтва Санкт-Петербурзького гуманітарного університету профспілок і професор Санкт-Петербурзької академії мистецтв.

З 1998 професор композиції в Академії музики Тель-Авівського університету.

Лауреат Другого міжнародного композиторського конкурсу ім. Мар'яна та Іванни Коць за симфонічний твір «Плач і молитва», присвячений пам'яті жертв українського голодомору 1930-х років (Київ, 1992). Лауреат премії АСУМ, «Композитор року» (Ізраїль, 2001).

Валентин Бібік – автор опери «Бег» за п'єсою М. Булгакова, балету «Гуттаперчивий мальчик» за однойменною повістю Д. Григоровича, 11-ти симфоній, інструментальних концертів, творів для хору а' capella, творів для камерного оркестру, вокальної і камерної музики. Його твори звучать на багатьох сценах світу.

Література:

Бібік Валентин Савич [Електрон. ресурс] // Вікіпедія.- Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D1%96%D0%B1%D1%96%D0%BA_%D0%92%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8%D0%BD_%D0%A1%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D1%87, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані укр. мов.

Ефанова М. В Харькове состоится концерт – посвящение Валентину Бибику / М. Ефанова // Веч. Харьков.- 2013.- 30 марта.

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА, ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ СЕРГІЯ БОРЗЕНКА

Відкрито 8 травня 2013 року на будівлі Харківської ЗОШ №30 по Харківській набережній, 4.

Довідка: Сергій Олександрович Борзенко – (20 червня (2 липня) 1909, Харків – 19 лютого 1972, Москва) – фронтовий кореспондент газети 18-ї армії «Знамя Батьківщини» Північно-Кавказького фронту, полковник, Герой Радянського Союзу.

У 1933 році закінчив Харківський електротехнічний інститут. У 1932 - 1934 роках працював в газеті «Правда Краматорська», і там зібрав і об'єднав

молодих літераторів, створивши міське літературне об'єднання Краматорська.

Учасник Другої Світової війни.

Під час війни – фронтовий кореспондент газети 18-ої армії «Знамя Родины», газети 1-го Українського фронту «За честь Родины». З 1944 року – кореспондент газети «Правди».

Фронтowa доля розпорядилася так, що журналіст і письменник С. О. Борзенко фактично очолив один із загонів десанту морських піхотинців тих, що 1 листопада 1943 року узяли штурмом і утримували плацдарм на Кримському узбережжі в районі селища Ельтіген, в ході Керченсько-Ельтігенської операції військ Північно-Кавказького фронту і Чорноморського флоту.

За героїзм і мужність, проявлені під час висадки десанту на Керченський півострів, Указом Президії Верховної Ради СРСР від 17 листопада 1943 року майорові адміністративної служби Борзенку Сергію Олександровичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу з врученням ордена Леніна і медалі «Золота Зірка».

Подіям на війні С. О. Борзенко присвятив розповіді і нариси «Десант в Крим» (1944 рік), «Храбрость» (1948 рік), повісті «Повинуюсь законам Отчества» (1950 рік), «Жизнь на войне» (1958 рік) та ін. Як спеціальний кореспондент «Правди» написав цикл нарисів, присвячених подіям у Кореї – «Корея в огне» (1951 рік), «Мужество Кореи» (1953 рік). У 1958-63 роках написав роман «Какой простор!». В якості військового кореспондента висвітлював події на радянсько-китайському кордоні в період збройного конфлікту в районі острова Даманський 2-15 березня 1969 року.

Література:

Борзенко, Сергей Александрович [Електрон. ресурс] // Википедия.- Режим доступу: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D0%BE%D1%80%D0%B7%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%A1%D0%B5%D1%80%D0%B3%D0%B5%D0%B9_%D0%90%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

Тесло І. «Удень командував, а по ночам писав» / І. Тесло // Слобід. край.- 2013.- 14 трав.

МЕМОРІАЛЬНІ ДОШКИ АЛЬФРЕДУ ФЕДЕЦЬКОМУ ТА ДМИТРУ ХАРИТОНОВУ

17 травня 2013 року у Харкові відкрили дві меморіальні дошки харків'янам, які стояли біля витоків кінематографа: фотографу *Альфреду Костянтиновичу Федецькому* по вул. Сумській, 3, де він проживав, та кінопідприємцю і засновнику Одеської кіностудії *Дмитру Івановичу Харитонову* по вул. Сумській, 5. Саме у цьому домі знаходився кінотеатр «Ампір», заснований Харитоновим, та його кіномайстерня.

Меморіальні дошки було відкрито в рамках V Міжнародного кінофестивалю «Харьковская сирень».

Довідка: Федецький Альфред Костянтинович (1857 – 1902) –

відомий фотограф і автор першого документального фільму Російської імперії, який був знятий на Харківщині. Зйомки під назвою «Урочище перенесення чудотворної Озерянської ікони з Курязького монастиря в Харків» пройшли 30 вересня 1896 року. Експериментував з рельєфною, кольоровою, стереоскопічною фотографією та фотографією на порцеляні. Його роботи були удостоєні престижних нагород на міжнародних виставках.

Харитонов Дмитро Іванович (1886 – 1946) – кінопідприємець.

Протягом 1906-1916 років активно розвивав кінематограф у Харкові, будуючи кінотеатри і фінансуючи зйомки фільмів. Харитонов був власником кінотеатру «Аполло», а також – однойменної прокатної контори в Харкові з філіями в Одесі, Ростові-на-Дону, Києві, Петербурзі. У 1913 році у власному будинку відкрив найбільший в Харкові кінотеатр «Ампір», більш відомий харків'янам як 1-й Комсомольський по вул. Сумській, 5. Паралельно в 1909-1912 роках фінансував зйомки фільмів в Харкові.

Література:

Кіч Т. У Харкові вшанували родоначальників кіно / Т. Кіч // Слобід. край.- 2013.- 18 трав.

В Харькове открыты мемориальные доски фотографу Альфреду Федецкому и основателю Одесской киностудии Дмитрию Харитонову (дополнено) [Електрон. ресурс] // Харківська обласна державна адміністрація.-

Режим доступу:

<http://www.kharkivoda.gov.ua/ru/news/view/id/17582>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

В Харькове открыли три мемориальные доски [Електрон. ресурс] // "Status quo".-

Режим доступу:

http://www.sq.com.ua/rus/news/obschestvo/17.05.2013/v_harkove_otkryli_tri_memorialnye_doski/, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА, ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ МАЙЇ ФОМІНОЇ

17 травня 2013 року на будівлі Харківської міської студентської лікарні по вул. Дарвіна, 10 відкрили меморіальну дошку колишньому головлікарю лікарні, заслуженому лікарю України Майї Григорівні Фоміній.

Меморіальну дошку лікарня виготовила і встановила за свій рахунок.

Довідка: Майя Григорівна Фоміна народилася 17 травня 1935 року. Працювала лікарем-хірургом, секретарем Харківського обкому профспілки медичних працівників, керівником вахтової поліклініки міста Чорнобиля, доцентом кафедри анатомії і фізіології Харківського державного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди і головним лікарем Харківської міської студентської лікарні.

Майя Фоміна сформувала команду добровольців з числа співробітників лікарні, які в серпні 1986 року надавали медичну допомогу ліквідаторам аварії на ЧАЕС в Чорнобилі.

Відзначена численними державними нагородами: знаком «Заслужений лікар України», орденом «За заслуги» II ступеня, орденом «Дружби Народів», медаллю «За доблесну працю», нагрудним знаком «За мужність і любов до Вітчизни 1941-1945 рр.» та ін. Померла 5 лютого 2012 року.

Література:

Киш С. В Харькове установят мемориальную доску «чернобыльской маме» / С. Киш // Веч. Харьков.- 2012.- 21 июля.

В Харькове открыли мемориальную доску доктору Майе Фоминой [Електрон. ресурс] // Лента новостей Харькова.- Режим доступа: <http://lenta.kharkiv.ua/society/2013/05/17/8888.html>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

В Харькове открыли мемориальную доску выдающемуся главврачу [Електрон. ресурс] // Харьковские известия.- Режим доступа: <http://izvestia.kharkov.ua/on-line/gorod/1136977.html>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА, ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ ОЛЕКСАНДРА МІШОНА

18 травня 2013 року у Харкові на будівлі за адресою пров. Слюсарний, 1 було відкрито меморіальну дошку фотографу, кінематографісту, видавцю, родоначальнику азербайджанського кінематографа Олександр Мішону. Саме тут була розташована його фотостудія.

Автор пам'ятного знаку Сейфаддін Гурбанов.

Меморіальну дошку відкрито в рамках V Міжнародного фестивалю короткометражного кіно «Харьковская сирень».

Довідка: Олександр Мішон (1858 - 1921) – фотограф, кінематографіст, журналіст, редактор і видавець. Народився в Харкові. Засновник Бакинського фотографічного гуртка, член-фотограф Паризької національної академії. Почав свою кар'єру фотографа, заснувавши у 1883 році в рідному місті фотостудію, що розташовувалася на розі вулиці Московська і провулка Слюсарний. У 1884 році переїздить до Баку, де в очікуванні дозволу на відкриття свого фотографічної справи працює в реальному училищі. У 1898

році зняв і показав перші на території Азербайджану фільми. День першого кіносеансу, проведеного Олександром Мішоном, нині святкується як День азербайджанського кіно. З його ініціативи в Баку був заснований фотографічний гурток.

Література:

Пирлик І. У Харкові вшанували родоначальника азербайджанського кіно / І. Пирлик // Слобід. край.- 2013.- 23 трав.

У Харкові відкрито меморіальну дошку фотографу і кінематографісту Олександрю Мішону (доповнено) [Електрон. ресурс] // Харківська обласна державна адміністрація.- Режим доступу: <http://www.kharkivoda.gov.ua/uk/news/view/id/17601>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані укр. мов.

ПАМ'ЯТНИК АНДРІЮ ПЕРВОЗВАННОМУ

18 липня 2013 року у Харкові на Червоношкільній набережній, у сквері «Стрілка» було відкрито монумент Святому апостолу Андрію Первозванному.

Постамент пам'ятника зображений у вигляді скелі, з якої спускається апостол. У лівій руці він тримає хрест, як би благословляючи землю. Оскільки цей святий вважається покровителем усіх мандрівників, підхід до монумента стилізований у вигляді морських хвиль.

Автори монумента Андрію Первозванному – скульптори Олександр Рідний і Ганна Іванова, консультант – Сергій Чечельницький. Висота постаменту – 1,5 м. Висота бронзової скульптури – 4,2 м. Підстава постаменту – коло з темного і світлого граніту. Малюнок з темного граніту символізує Андріївський хрест.

На постаменті встановлена табличка з надписом: «Благослови, Господи, землю сию».

Довідка: Андрія Первозванного вважають першим благовісником Євангелія Христового на землях України. Коли після зішестя Святого Духа апостоли кинули жереб, кому в яку країну йти для проповіді віри Христової, йому випала Скіфія, тобто землі сучасної України.

Відкриття пам'ятника Святому апостолові Андрію Первозванному приурочене до 1025-річчя Хрещення Київської Русі.

Література:

Бронзовый святой у воды // Сегодня.- 2013.- 31 июля.

В Харькове открыт памятник Святому апостолу Андрею Первозванному (дополнено) [Електрон. ресурс] // Харківська обласна державна адміністрація.- Режим доступу: <http://www.kharkivoda.gov.ua/ru/news/view/id/18519>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

Новые памятники Первой столицы // Время регионов Харьковщины.- 2013.- 27 июля.

Святой апостол в нашем городе // Харьк. известия.- 2013.- 20 июля.

Сорока С. У Харкові відкрито пам'ятник Андрію Первозванному / С. Сорока // Слобід. край.- 2013.- 20 лип.

ПАМ'ЯТНИК КНЯЗЮ ВОЛОДИМИРУ

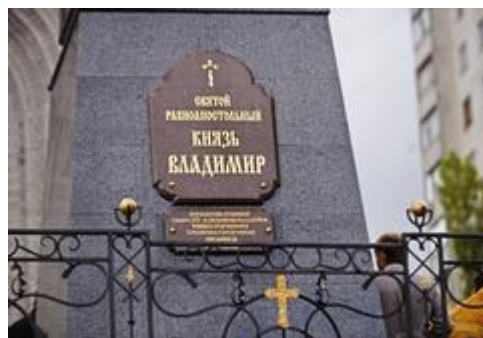
21 липня 2013 року на території Свято-Володимирського храму (вул.

Героїв Праці, 43а) було відкрито пам'ятник Святому рівноапостольному князю Володимирі.

Довідка: Святий рівноапостольний князь Володимир – просвітителю і хрестителю Русі. У 988 році князь Володимир хрестив киян у водах Дніпра, тим самим почавши звернення

слов'ян у християнство. Він на віки вперед визначив духовну долю православного народу. Канонізований Католицькою і Православною церквами як Святий рівноапостольний князь Володимир. Відомий також як Володимир Великий, Володимир Святий, Володимир І. День пам'яті – 15 липня.

Відкриття пам'ятника Святому рівноапостольному князю Володимирі у Харкові приурочене до 1025-річчя Хрещення Київської Русі.

Література:

На Салтівці відкрили пам'ятник князю Володимирі [Електрон. ресурс] // Офіційний сайт Харківської міської ради, міського голови, виконавчого комітету.- Режим доступу: <http://www.city.kharkov.ua/uk/news/u-harkovi-vidkrili-pam-yatnik-knyazyu-volodimiru-20230.html>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані укр. мов.

Памятник подарившему веру // Харьк. известия.- 2014.- 23 июля.

У Першій столиці відкрили пам'ятник хрещеному батькові Київської Русі // Слобід. край.- 2013.- 23 лип.

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА, ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ В.Г. КОРОЛЕНКА

Відкрито 25 липня 2013 року по вул. Римарській, 23.

Меморіальна дошка В. Короленку у Харкові має свою історію. У 2003 році за ініціативою Харківського музею Холокосту і Обласного комітету «Дробицький Яр» на фасаді цього будинку вже була відкрита меморіальна дошка, однак вона зникла при ремонті будівлі у 2011 році. На її відновлення знадобилось два роки.

Довідка: Короленко Володимир Галактіонович (15 (27) V П.1853, Житомир – 25. V П.1921, Полтава) – відомий письменник-гуманіст, публіцист, громадський діяч. Протягом усього життя мав тісні зв'язки з Україною. На українському матеріалі написано багато розділів “Історії мого сучасника”, повісті “В поганому товаристві”, “Сліпий музикант”, “Без язика”,

легенду “Ліс шумить” та інші. Був знайомий майже з усіма прогресивними українськими письменниками, своїми сучасниками. Підтримував дружні зв'язки з Панасом Мирним, Іваном Тобілевичем (Карпенком-Карим), Михайлом Коцюбинським. Письменник часто бував у Харкові, що

приваблював його як культурний центр Лівобережної України. Тісні зв'язки з місцевою інтелігенцією, зокрема з Марком Кропивницьким, Христиною Алчевською, Гнатом Хоткевичем робили його близьким, своїм для слобожан. Ця дружба надихала Короленка активно виступати за право українського народу вільно розвивати свою культуру, мову й літературу. На цих позиціях він залишався до кінця свого життя. Після смерті В.Г. Короленка його ім'я було присвоєне Харківській громадській бібліотеці та училищу сліпих. Іменем письменника названі в Харкові колишня Миколаївська вулиця й Петровський провулок.

Література:

Васильєва Г.О. Короленко Володимир Галактіонович: [Біогр. довідка] / Г.О. Васильєва // Літературна Харківщина: Довідник.- Х., 1995.- С. 182 – 184.

Кадомская Е. Мемориальная доска Короленко вернулась на Рымарскую / Е. Кадомская // Веч. Харьков.- 2013.- 27 июля.

К 160-летию со дня рождения В.Г. Короленко // Дайджест Е.- 2013.- №7, июль.

Писателю-гуманисту // Харьк. известия.- 2013.- 27 июля.

ПАМ'ЯТНИК ВОЛОДИМИРУ ВИСОЦЬКОМУ

21 серпня 2013 року біля Палацу спорту на проспекті Маршала Жукова було відкрито пам'ятник Володимирі Висоцькому.

Разом з першим в Україні професійним скеледромом під відкритим небом він входить в спортивно-меморіальний комплекс «Вертикаль», встановлений на згадку про поета і актора.

Загалом, пам'ятник Володимиру Висоцькому біля Палацу спорту вирішили побудувати в пам'ять про концерт артиста, який відбувся невдовзі після відкриття самого палацу – в травні 1978 року. Це був єдиний концерт Висоцького у Харкові.

Конкурс на кращий пам'ятник Володимиру Висоцькому був проведений у 2012 році. В його результаті був обраний проект харків'ян – архітектора Віктора Лівшиця і скульптора Олександра Демченка.

Пам'ятник Висоцькому з гітарою в руках виконаний із бронзи і важить близько 2,5 тонн. Актор і співак босоніж стоїть на гранітному постаменті у вигляді зім'ятого аркуша паперу, на якому викарбувано все, чим жив поет: уривки з віршів, драпірування театральної завіси, афіша «Гамлета», широко розкрите вікно, біля якого нервово курить сам Висоцький, його далека і близька Марина Владі, збожеволілі коні з буйними гривами.

Загальна висота пам'ятника досягає 5,2 метри, арки скеледрому, на тлі якого встановлено пам'ятник, – 18 метрів. Верх скеледрому обладнаний оглядовим майданчиком для професійних спортсменів.

Довідка: В. Висоцький (25 січня 1938 – 25 липня 1980) – відомий радянський актор, співак і поет (бард), класик жанру авторської пісні, автор низки прозаїчних творів, заслужений артист РРФСР (1986, посмертно) і лауреат Державної премії СРСР (1987, посмертно). В. Висоцький написав близько 700 пісень і віршів, з великим успіхом гастролював у СРСР і за кордоном.

Як актор зіграв близько тридцяти ролей у фільмах (зокрема «Місце зустрічі змінити не можна», «Вертикаль»).

Література:

В Харькове открыли памятник Владимиру Высоцкому [Електрон. ресурс] // Офіційний сайт Харківської міської ради, міського голови, виконавчого комітету.- Режим доступу: <http://www.city.kharkov.ua/ru/news/u-harkovi-vidkrili-pam-yatnik-volodimiru-visotskomu-20639.html>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

Ефанова М. У памятника Высоцкому харьковчане не могли сдержатъ слез / М. Ефанова // Веч. Харьков.- 2013.- 24 авг.

Костин Г. Владимир Высоцкий: Я, конечно, вернусь... / Г. Костин // Харьк. известия.- 2012.-12 июля.

Костин Г. Владимир Высоцкий. Возвращение / Г. Костин // Харьк. известия.- 2013.- 20 авг.

Пелевина М. В Харькове открыли памятник Владимиру Высоцкому / М. Пелевина // Харьк. известия во Фрунзенском районе.- 2013.- №2, авг.

Симоненко А. Вертикаль Высоцкого / А. Симоненко // Харьк. известия.- 2013.- 24 авг.

Терещенко К. Висоцький на скеледромі / К. Терещенко // Слобід. край.- 24 серп.

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА, ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ РОДИНИ ГРИЗОДУБОВИХ

22 серпня 2013 року на будинку-музеї Гризодубових по вул. Мироносицькій, 54-б було відкрито меморіальну дошку першому харківському авіаконструктору Степану Гризодубову і його дочці, Герою Радянського Союзу, легендарній льотчиці Валентині Гризодубовій.

Це вже другий пам'ятний знак. Перша дошка увіковічувала ім'я тільки Степана Гизодубова і провисіла на стіні будинку сімнадцять років. Другу ж вирішили зробити спільною для доньки та батька. Нова меморіальна дошка виготовлена із граніту в майстерні заслуженого скульптора України, мецената Михайла Ятченка та передана в дар музею.

Довідка:

Гризодубова Валентина Степанівна – перша жінка, удостоєна звання Герой Радянського Союзу.

Народилася 27 квітня (10 травня) 1909 у місті Харків в сім'ї авіаконструктора і винахідника Степана Васильовича Гризодубова.

У 1929 році закінчила Пензенський аероклуб. Займалася планерним спортом, працювала льотчиком-інструктором в Тульській авіаційній школі. У 1934–1935 роках – льотчик агітескадрільї імені М. Горького на Центральному аеродромі в Москві.

У 1937 році на літаках УТ-1, УТ-2 і АІР-12 встановила 5 світових авіаційних рекордів висоти, швидкості і дальності польоту.

24–25 вересня 1938 року в якості командира екіпажу на літаку АНТ-37 «Родина» (другий пілот — П. Д. Осипенко, штурман — М. М. Раскова) зробила безпосадочний переліт з Москви на Далекий Схід (селище Кербі, Хабаровський край), встановивши світовий жіночий авіаційний рекорд дальності польоту (за 26 годин 29 хвилин покрито відстань в 6.450 кілометрів).

За виконання цього перельоту і проявлені при цьому мужність і героїзм В.С. Гризодубовій 2 листопада 1938 року присвоєно звання Героя Радянського Союзу з врученням ордена Леніна.

Учасниця Великої Вітчизняної війни. Особисто здійснила понад 200 бойових вильотів (в тому числі 132 – нічних) на літаку Лі-2 на бомбардування і доставку за лінію фронту боєприпасів і військових вантажів.

З 1946 року полковник В. С. Гризодубової – в запасі. З 1946 року – заступник начальника НДІ-17 з льотної частини. У 1963–1972 роках –

начальник Льотно-випробувального центру НДІ. З 1972 року – заступник начальника Московського науково-дослідного інституту приладобудування з льотної частини.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 6 січня 1986 року В. Гризодубовій присвоєно звання Героя Соціалістичної Праці з врученням ордена Леніна і золотої медалі «Серп і Молот».

Жила в Москві. Померла 28 квітня 1993 року.

Степан Васильович Гризодубов – авіаконструктор, винахідник, льотчик, один із організаторів планеризму в СРСР.

Народився 13 липня 1884 року в сім'ї чиновника канцелярії, предводителя дворянства Сумського повіту. Закінчив Харківське залізничне училище і став майстром електромеханічного ремесла. Завідував електростанцією дворянського зібрання Харкова, мав власну електромеханічну майстерню, по провулку Мордвіновському 13, а потім по вулиці Мироносицькій 58. З 1908 року будував копію літака братів Райт. Не маючи креслень, він використовував для їх складання шматки купленої ним кіноплівки з кадрами польотів літака братів Райт. Перший його літак не зміг піднятися в повітря. Незважаючи на невдачу Гризодубов продовжив роботу і третій його літак, побудований у 1912 році полетів.

У 1915-1916 роках служив в армії. 25 лютого 1916 року Гризодубова зарахували до школи військових льотчиків при Імператорському Всеросійському аероклубі (ІВАК), а вже 8 червня він отримав диплом пілота-авіатора. У 1919-1924 роках очолював авіаремонтні майстерні Харківського авіапарку, відновлював літаки для Червоної Армії (на базі цих майстерень згодом був створений авіаційний завод). З 1924 року і до початку окупації Харкова (жовтень 1941) працював у Науково-дослідному інституті гігієни праці та профзахворювань, де очолював роботи з проектування, розробки, виготовлення, випробування та встановлення контрольно-диспетчерської апаратури для різних галузей промисловості.

З 1925 року завідував планерною секцією Товариства авіації і повітроплавання України та Криму (ТАПУК). Один із організаторів планеризму в країні, брав участь у проектуванні кількох планерів. У 1939 році спроектував та побудував за допомогою активістів аероклубу планер і випробовував його. З 1928 по 1938 рік сконструював і побудував три типи аеросаней.

Після Другої світової війни припинив активну конструкторську діяльність, багато часу присвячував популяризації досягнень радянської авіації серед школярів і студентів.

Помер Степан Гризодубов 11 грудня 1965 року у Харкові.

Література:

В благодарность легендарным авиаконструкторам // Харьк. известия в Киевском районе.- 2013.- №2, авг.

Гризодубова Валентина Степанівна [Електрон. ресурс] // Україна: Історія великого народу.- Режим доступу:

<http://litopys.com.ua/places/osobystosti-harkiv/gryzodubova-valentyna-stepanivna/>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані укр. мов.

Гризодубов Степан Васильович [Електрон. ресурс] // Вікіпедія.- Режим доступу:

http://www.wikiwand.com/uk/%D0%93%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BE%D0%B4%D1%83%D0%B1%D0%BE%D0%B2_%D0%A1%D1%82%D0%B5%D0%BF%D0%B0%D0%BD_%D0%92%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D1%8C%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані укр. мов.

Георгиева Л. Дом-музей Гризодубовых – наша славная история / Л. Георгиева // Харьк. известия.- 2013.- 29 авг.

Решетов В. Торжества на Мирносицкой / В. Решетов // Слово ветерана.- 2013.- 7 сент.

Сергеева Е. Харьков гордится своими героями / Е. Сергеева // Красное знамя.- 2013.- 29 авг.

У Харкові відкрили меморіальну дошку Гризодубовим [Електрон. ресурс] // Офіційний сайт Харківської міської ради, міського голови, виконавчого комітету.- Режим доступу: <http://www.city.kharkov.ua/uk/news/u-harkovi-vidkrili-memorialnu-doshku-grizodubovim-20664.html>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані укр. мов.

МЕМОРІАЛЬНІ ДОШКИ ПОЕТАМ-ПІСНЯРАМ

27 серпня 2013 року відбулося відкриття меморіальних дощок радянському поету-фронтовику Григорію Поженяну і композитору-пісеннику Георгію Мовсесяну.

Пам'ятна дошка Григорію Поженяну з'явилася на будинку по пров. Кравцова, 8, Георгію Мовсесяну – по Полтавському Шляху, 51.

Довідка: *Григорій Поженян* – радянський поет-фронтовик. Почав писати вірші у воєнні роки. Його першою книгою була збірка віршів «Вітер з моря» (1955). Написав близько 50 пісень, багато з яких стали популярними (наприклад, «Два береги», «Пісня про друга», «На Мамаєвому кургані»), випустив чотири платівки пісень і віршів, брав

участь у створенні чотирьох кінофільмів, підготував до видання вірші 21 поета («Поети в раю не народжуються»). Двічі лауреат Державної премії Росії.

Георгій Мовсесян – радянський композитор-пісняр, народний артист Росії. Прославився завдяки пісням «Береза», «Мені довірено пісня», «Легенди розкажуть», «Це говоримо ми», «Проводи любові», «Мої роки – моє багатство», «Матінко земля». Писав пісні на вірші Роберта Рождественського, Євгена Євтушенка, Ігоря Шаферана, Анатолія Поперечного та ін. Його пісні виконували Йосип Кобзон, Майя

Кристалінська, Едуард Хіль, Лев Лещенко, Муслім Магомаєв, Анне Вескі, Вахтанг Кікабідзе, ВІА «Пламя».

Література:

Две мемориальные доски выдающимся деятелям культуры открыли в Харькове // Армянский час.- 2013.- 31 авг.

Мемориальные доски советским песенникам открыли в Харькове (ФОТО) [Електрон. ресурс] // Городской дозор.- Режим доступу: <http://dozor.kharkov.ua/news/culture/1142088.html>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

Увековечили память выдающихся харьковчан // Время регионов Харьковщины.- 2013.- 31 авг.

У Харкові відкрили меморіальні дошки видатним вірменам [Електрон. ресурс] // Офіційний сайт Харківської міської ради, міського голови, виконавчого комітету.- Режим доступу: http://www.city.kharkov.ua/uk/news/yandex_news-20729.html, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані укр. мов.

СКУЛЬПТУРНА КОМПОЗИЦІЯ «ВИПУСКНИК УНІВЕРСИТЕТУ»

Відкрита 14 вересня 2013 року на території Харківського національного університету внутрішніх справ.

Автором скульптурної композиції, виготовленої із бронзи, став харківський скульптор, народний художник України Сейфаддін Гурбанов. Композиція складається з Прапора України та Конституції України, до яких торкається центральна фігура – випускник. Також на монументі зображено емблему ХНУВС і напис "Служу українському народу".

Література:

Милиця в бронзе // Вести.- 2013.- 16 сент.

Памятник курсанту-милиционеру появился в Харькове [Електрон. ресурс] // Укрінформ.- Режим доступу: http://www.ukrinform.ua/rus/news/pamyatnik_kursantu_militsioneru_poyavilsya_v_harkove_1557420, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

Столбецов О. В «милицейском» университете открыли скульптуру выпускника и новый спорткомплекс / О. Столбецов // Веч. Харьков.- 2013.- 19 сент.

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА, ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ ОЛЕКСАНДРА МАСЕЛЬСЬКОГО

Відкрито 19 вересня 2013 року в Харківському міському перинатальному центрі, що знаходиться за адресою: Салтівське шосе, 264.

Відкриття меморіальної дошки почесному громадянину Харківської області, колишньому голові Харківської обласної ради і Харківської обласної державної адміністрації Олександрі Степановичу Масельському на цьому

медичному центрі не випадкове і є знаковою подією для міста, адже саме О. Масельський став ініціатором створення перинатального центру у Харкові.

Автор меморіальної дошки – харківський скульптор Олександр Рідний.

Ще дві пам'ятні таблички О.С. Масельському були встановлені у Харкові в 1997 році. Одна з них знаходиться на будівлі Держпрому, інша – на будинку по вул. Гіршмана, 17.

Література:

На будівлі перинатального центру відкрили меморіальну дошку Олександру Масельському [Електрон. ресурс] // Новини Харкова.- Режим доступу: <http://uanews.kharkiv.ua/society/2013/09/19/21209.html>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані укр. мов.

Памяти Масельского // Харьк. известия.- 2013.- 21 сент.

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА, ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ ЛЮБОВІ ХАВКІНОЇ

24 жовтня 2013 року на фасаді будівлі Харківської державної наукової бібліотеки ім. В.Г. Короленка (пров. Короленка, 18) була відкрита меморіальна дошка видатному бібліографу Любові Борисівні Хавкіній, яка працювала в бібліотеці протягом 1890-1918 років.

Довідка: Любов Хавкіна (12 (24) квітня 1871 – 2 червня 1949) –

видатний бібліотекознавець, педагог, заслужений діяч науки РСФСР, доктор педагогічних наук, організатор бібліотечної освіти в країні, один із фундаторів Харківської бібліотечної школи, колишній працівник та член правління Харківської громадської бібліотеки (ХГБ – зараз ХДНБ

ім. В. Г. Короленка), громадський діяч.

Л. Б. Хавкіна народилася у Харкові в 1871 році. Закінчила другу жіночу гімназію, музичне училище, Берлінський університет. Викладала на громадських засадах у недільній школі Х. Д. Алчевської, була активним діячем Харківського товариства грамотності. Майже 20 років (з невеликими перервами) працювала у ХГБ. Тут розпочалася її діяльність як дослідника та організатора бібліотечної справи, публіциста, популяризатора передового досвіду бібліотек, у т. ч. зарубіжного.

За роки роботи у ХДНБ ім. В. Г. Короленка вона створила перший в Російській імперії підручник з бібліотечної справи, перший відділ бібліотекознавства, нотно-музичний та дитячий відділи бібліотеки.

У 1920 році призначена завідувачем Науково-дослідного кабінету бібліотекознавства, який згодом став основою для Московського бібліотечного інституту (нині – Московський державний університет

культури і мистецтв). Розробила таблиці авторських знаків (т.зв. «таблиці Хавкіної»), котрими користуються донині.

Кавалер ордена «Знак Пошани» (1945), заслужений діяч науки РРФСР (1945), доктор педагогічних наук.

Литература:

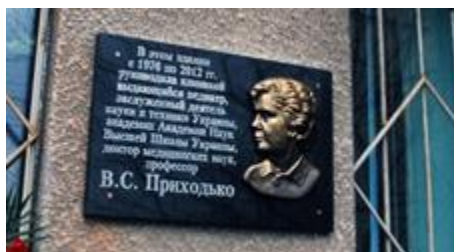
В Харькове открыли мемориальную доску выдающемуся библиографу Любови Хавкиной [Електрон. ресурс] // Офіційний сайт Харківської міської ради, міського голови, виконавчого комітету.- Режим доступу: <http://www.city.kharkov.ua/ru/news/u-harkovi-vidkrili-memorialnu-doshku-vidatnomu-bibliografu-lyubovi-havkiniy-21670.html>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

Зозуля І. Харьковчанка поднимала библиотечное дело / І. Зозуля // Веч. Харьков.- 2013.- 20 марта.

Хавкіна Любов Борисівна [Електрон. ресурс] // Вікіпедія.- Режим доступу:

http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A5%D0%B0%D0%B2%D0%BA%D1%96%D0%BD%D0%B0_%D0%9B%D1%8E%D0%B1%D0%BE%D0%B2_%D0%91%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B0, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані укр. мов.

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА, ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ В.С. ПРИХОДЬКО

27 листопада 2013 року на фасаді Харківської обласної дитячої клінічної лікарні по вул. Муранова, 5 відкрили меморіальну дошку видатному медику, педіатру Валентині Семенівні Приходько. Саме тут Валентина Приходько пропрацювала з 1976 до 2012 року.

Довідка: Валентина Приходько (14 травня 1926 року, сел. Буди Харківської обл. – 22 жовтня 2012 року, Харків) – видатний радянський та український медик, педагог. Закінчила Харківський медичний інститут (нині національний університет), де залишилася працювати, пройшовши шлях від клінічного ординатора до завідувача кафедри. У 1956 році захистила кандидатську дисертацію, у 1966-му – докторську. У 1967 році отримала звання професора.

Була співавтором першої в СРСР програми для підготовки лікарів-педіатрів в інтернатурі – на той час це був новий метод первинної спеціалізації медиків. У 1978 році за дорученням МОЗ СРСР Валентина

Приходько очолила колектив кафедр педіатрії Харківського медичного інституту.

Протягом понад 25 років під її керівництвом розробляли проблеми діагностики та лікування гострих бронхолегеневих захворювань у дітей раннього віку, а також проблеми кардіології дитячого віку.

Нагороджена медаллю «За сумлінну працю» (1970), кавалер ордена Трудового Червоного Прапора (1971), заслужений діяч науки і техніки України (1991). У 1993 році була обрана академіком Академії наук вищої школи України, у 2005 році удостоєна почесного звання «Харків'янин року», нагороджена почесною грамотою Міністерства охорони здоров'я України.

Література:

У Харкові встановили меморіальну дошку педіатру Валентині Приходько [Електрон. ресурс] // Офіційний сайт Харківської міської ради, міського голови, виконавчого комітету.- Режим доступу: <http://www.city.kharkov.ua/uk/news/u-harkovi-vstanovili-memorialnu-doshku-pediatru-valentini-prihodko-22235.html>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані укр. мов.

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА В ПАМ'ЯТЬ ПРО РЯТІВНИКА, ЯКИЙ ЗАГИНУВ У ПІСОЧИНІ

27 листопада 2013 року на будівлі пожежно-рятувальної частини №7 Жовтневого району Харкова встановили меморіальну дошку молодшому сержанту служби цивільного захисту населення Вадиму Сергійовичу Чмужу, який загинув під час виконання службових обов'язків. Рятівнику було лише 22 роки.

Довідка:

Пожежа в двоповерховому гуртожитку в сел. Пісочин сталася вночі 17 жовтня 2013 року. Вже після його ліквідації, о 3:45, обвалилася плита перекриття будинку, що привалила двох рятувальників, які проводили огляд будівлі. Вадим Чмуж загинув на місці, а Сергій Іскрич вижив і переніс три операції. Мешканці гуртожитку не постраждали.

Література:

У Харкові встановили меморіальну дошку рятівнику, який загинув у Пісочині [Електрон. ресурс] // Офіційний сайт Харківської міської ради, міського голови, виконавчого комітету.- Режим доступу: <http://www.city.kharkov.ua/uk/news/u-harkovi-vstanovili-memorialnu-doshku->

ryativniku-yakiy-zagynuv-u-pisochini-22194.html, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані укр. мов.

Подвиг героя // Харьк. известия в Октябрьском районе.- 2013.- №5, нояб.

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА, ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ ЯКОВА ШНЕЄ

12 грудня 2013 року в Харкові біля корпусу кафедри турбінобудування Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» відкрили меморіальну дошку видатному науковцю, фахівцю в галузі турбінобудування Якову Ісідоровичу Шнеє.

Цю кафедру Яків Шнеє очолював протягом 35 років.

Довідка: Яків Ісідорович Шнеє (1902-1977) – доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри турбінобудування Харківського політехнічного інституту з 1941 до 1976 року. Брав участь у створенні першої в СРСР промислової газової турбіни Маковського. Під керівництвом Якова Шнеє спільно з ВАТ «Турбоатом» спроектовано унікальні останні ступені потужних парових турбін для теплових і атомних електростанцій.

Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора і орденом Леніна. Є автором понад 100 наукових статей і семи монографій, підготував 35 кандидатів технічних наук.

Література:

У Харкові встановили меморіальну дошку турбобудівнику Якову Шнеє [Електрон. ресурс] // Офіційний сайт Харківської міської ради, міського голови, виконавчого комітету.- Режим доступу: http://www.city.kharkov.ua/uk/news/yandex_news-22488.html, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані укр. мов.

Торжественное открытие мемориальной доски д.т.н. проф. Я.И. Шнеэ [Електрон. ресурс] // Пресс-служба Национальный технический университет "Харьковский политехнический институт".- Режим доступу: http://blogs.kpi.kharkov.ua/press/post/2013/12/17/Memorialnaya-doska_RU.aspx, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

Пам'ятні знаки на честь видатних земляків, встановлені у 2013 році в населених пунктах Харківської області

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА, ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ В.К. ЛЯЛІНА

2 лютого 2013 року у Дворічній на фасаді місцевого ліцею було відрито меморіальну дошку на честь Героя Радянського Союзу, штурмана ескадрильї 8-го окремого розвідувального авіаційного полку 8-ї повітряної

армії 4-го Українського фронту, полковника **Ляліна Василя Костянтиновича**, який народився смт Дворічна і навчався у Дворічанській школі.

Література:

Зарудіна М. Пам'ятаємо про подвиг! / М. Зарудіна // Дворічанський край.- 2013.- 9 лют.

**МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА,
ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ Ю.М. БЕРЕЗОВСЬКОГО**

8 лютого 2013 року у місті Лозовій на будівлі Будинку зв'язку Лозівської дистанції сигналізації і зв'язку було відкрито меморіальну дошку на честь 100-річчя від дня народження Героя Радянського Союзу, Почесного залізничника, Почесного громадянина міста Лозова **Березовського Юхима Матвійовича**, який з 1951 по 1971 роки керував Лозівською дистанцією сигналізації і зв'язку.

Література:

Лілітко Г. «Тільки не забувайте про мене...» / Г. Лілітко // Голос Лозівщини.- 2013.- 15 лют.

Мельник А., Хрисанфов Н. Памяти Героя Советского Союза / А. Мельник, Н. Хрисанфов // Красное знамя.- 2013.- 14 марта.

Столбецов О. В Лозовую к Єфиму Березовскому приезжали учиться железнодорожники всей страны / О. Столбецов // Веч. Харьков.- 2013.- 14 февр.

**МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА,
ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ О.Ф. КОВАЛЬОВА**

11 березня 2013 року на будівлі школи у с.Токарівка Дворічанського району відкрили меморіальну дошку Герою Радянського Союзу **Ковальову Олексію Федоровичу**.

Література:

На вшанування пам'яті героя // Дворічанський край.- 2013.- 16 берез.

**МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА
В ПАМ'ЯТЬ ПРО БЛАГОРОДСТВО ЗЕМЛЯКІВ
У ЧУГУЄВІ**

8 травня 2013 року у Чугуєві на фасаді районного Будинку культури відкрито меморіальну дошку **в пам'ять про земляків**, які у роки Великої

Вітчизняної війни збирали кошти для створення танкової колони «Колгоспник Харківщини» і ескадрильї «Чугуївський колгоспник».

Вигравіруваний в граніті текст мовить: «Глибока шана мешканцям Чугуївщини, патріотам своєї Батьківщини, які в жахливі роки війни у 1944 році внесли зі своїх заощаджень на будівництво танкової колони «Колгоспник Харківщини» 3 млн. крб., а на 1 млн. 100 тис. крб. були зроблені літаки ескадрильї «Чугуївський колгоспник». З повагою, ваші нащадки».

Література:

Победин В. Благородство земляков увековечено в граніте / В. Победин // Красная звезда (Чугуевский р-н).- 2013.- 11 мая.

ПАМ'ЯТНИК ВОЇНАМ-ІНТЕРНАЦІОНАЛІСТАМ У ПАНЮТИНОМУ

У травні 2013 року у селищі Панютине Лозівського району було відкрито пам'ятник солдатам афганської війни.

Література:

Лілітко Г. У тюльпанів вічному вогні... / Г. Лілітко // Голос Лозівщини.- 2013.- 17 трав.

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА, ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА

2 липня 2013 року в селі Мартова Печенізького району на фасаді будівлі місцевої школи відкрили меморіальну дошку поетові, публіцисту, прозаїку Петру Пантелійовичу Василенку.

Література:

Відкриття меморіальної дошки Петру Василенкові [Електрон. ресурс] // Сайт Харківської обласної організації Національної спілки письменників України.- Режим доступу: <http://kharkiv-nspu.org.ua/archives/2469>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані укр. мов.

Чичкань А. Увічнили Слобожанського жайвора / А. Чичкань // Печенізький край.- 2013.- 6 лип.

СКУЛЬПТУРНА КОМПОЗИЦІЯ У МАЛИНІВЦІ

3 серпня 2013 року у селищі Малинівка Чугуївського району відкрили пам'ятник, створений за мотивами відомого кінофільму «Весілля в Малинівці».

Автор скульптурної композиції – харківський скульптор Сейфаддін Гурбанов.

Пам'ятник висотою у людський зріст виготовлено із бронзи і відкрито в рамках щорічного районного етнофестивалю «Весілля в Малинівці».

Скульптурна композиція являє собою епізод із фільму, де Попандопуло і Сметана ділять між собою «здобич» із славнозвісної скрині.

Література:

Под Харьковом в Малиновке открыли памятник Попандопуло [Електрон. ресурс] // Районка.info Чугуевский информационный ресурс.- Режим доступа: <http://www.rayonka.info/region/pod-charkovom-v-malinovke-otkrili-pamyatnik-popandopulo.html>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

У Малинівці відкрили пам'ятник Попандопуло // Слобід. край.- 2013.- 6 серп.

МЕМОРІАЛЬНІ ДОШКИ, ПРИСВЯЧЕНІ ПАМ'ЯТІ В. МУЗИКИ ТА М. ІГНАТЬЄВА

У серпні 2013 року у с. Зарожному Чугуївського району були відкриті пам'ятні дошки Героям Радянського Союзу, уродженцям цих країв *Василію Пилиповичу Музиці та Михайлу Трохимовичу Ігнат'єву*.

Література:

Дубянский Г. Героев увековечили в граните / Г. Дубянский // Красная звезда (Чугуевский р-н).- 2013.- 31 авг.

ПАМ'ЯТНИК ВОЇНАМ-ІНТЕРНАЦІОНАЛІСТАМ У ЗОЛОЧЕВІ

6 серпня 2013 року у смт Золочів біля будівлі селищної ради було відкрито *пам'ятник воїнам-інтернаціоналістам*, на чорному граніті якого викарбувано назви 20 країн – Афганістан, Угорщина, Ефіопія, Куба, Чехословаччина, Югославія – з цих і багатьох інших куточків світу не повернулись золочівці, що виконували свій інтернаціональний обов'язок.

Література:

В Золочеве открыли памятник воинам-интернационалистам // Время регионов Харьковщины.- 2013.- 10 авг.

В пгт Золочев открыт памятник воинам-интернационалистам [Електрон. ресурс] // Харьковская областная государственная администрация.- Режим доступа: <http://www.kharkivoda.gov.ua/ru/news/view/id/18767>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

Кіч Т. Держава шукає героїв / Т. Кіч // Слобід. край.- 2013.- 8 серп.

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА, ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ А.С. ДОБРОСКОКА

1 вересня 2013 року у с. Чемужівка Зміївського району на фасаді місцевої ЗОШ І-ІІІ ст. Було відкрито меморіальну дошку колишньому учню цього навчального закладу *Анатолію Семеновичу Доброскоку*, який загинув 23 липня 1984 року в Афганістані.

Меморіальна дошка на фасаді школи з'явилася у результаті домовленостей керівництва райдержадміністрації та районної Спілки ветеранів Афганістану в питаннях збереження пам'яті про земляків, які брали участь у локальних війнах.

Література:

Наш обов'язок – не забувати ! // Вісті Зміївщини.- 2013.- 6 верес.

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА, ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ П. ЧЕФРАНОВА ТА В. ЦИПЛЯКА

5 вересня 2013 року у с. Першотравневому Зміївського району на фасаді гімназії було відкрито меморіальну дошку воїнам-інтернаціоналістам *Валерію Ципляку та Павлу Чефранову*, які загинули під час війни в Афганістані.

Література:

Остренок В. У Першотравневому увічнена пам'ять про земляків / В. Остренок // Вісті Зміївщини.- 2013.- 10 верес.

ПАМ'ЯТНИК ІМПЕРАТОРУ ОЛЕКСАНДРУ ІІІ

30 жовтня 2013 року залізничній станції Спасів Скит (село Першотравневе Бірківської сільської ради Зміївського району) було відкрито пам'ятник російському імператору-миротворцю *Олександрі ІІІ*.

Бронзовий монумент встановлено на місці катастрофи царського потягу, що сталася 125 року тому та спасіння в ній царської родини, яке трактувалося, як чудесне. Його вага – більше двох тон, а висота – понад три метри.

Література:

Борщ Ю. Під Харковом установили монумент російському імператору / Ю. Борщ // Слобід. край.- 2013.- 2 лист.

Голубнича О. На станції Спасів Скит відкрили пам'ятник імператору Олександрі ІІІ / О. Голубнича // Вісті Зміївщини.- 2013.- 5 лист.

**МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА,
ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ Ю. ЛУК'ЯНЕНКА**

15 листопада 2013 року у с. Першотравневому Зміївського району на будівлі нинішнього ПАТ «Племзавод «Червоний велетень» відкрили меморіальну дошку Герою Соціалістичної Праці **Юхиму Яковичу Лук'яненку**, який у 1951 – 1978 роках очолював це підприємство.

Література:

Голубнича О. Меморіальну дошку Юхиму Лук'яненку відкрили в Першотравневому / О. Голубнича // Вісті Зміївщини.- 2013.- 22 лист.

**МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА,
ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ Б.Д. ГРІНЧЕНКА**

9 грудня 2013 року на фасаді Зміївського краєзнавчого музею відкрили меморіальну дошку українському письменнику, педагогу, лексикографу, літературознавцю, етнографу, історичу, публіцисту, громадсько-культурному діячу **Борису Дмитровичу Грінченку**.

У цьому будинку з 1 липня по 6 серпня 1883 року викладались педагогічні курси, на яких навчалося 90 слухачів з усіх повітів Харківської губернії. Серед них був і Борис Грінченко.

Меморіальну дошку виготовлено на честь 150-річчя з дня народження Б. Грінченка в майстерні С. Горєва на кошти туристичної фірми «Ібіс».

Література:

Саяний М. Славному сину українського народу / М. Саяний // Вісті Зміївщини.- 2013.- 17 груд.

**МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА,
ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ М.К. ЗЕЛЕНСЬКОГО**

У грудні 2013 року у селищі Солоницівка Дергачівського району було відкрито меморіальну дошку знаному земляку, громадському діячеві, педагогу **Михайлу Костянтиновичу Зеленському**.

Література:

Окунева Г. Відкриття меморіальної дошки / Г. Окунева // Вісті Дергачівщини.- 2013.- 21 груд.

**МЕМОРІАЛЬНІ ДОШКИ
ГЕРОЯМ НА ЧУГУЇВЩИНІ**

Восени 2013 року на Чугуївщині були відкриті меморіальні дошки *героям-землякам:*

Ришкову Івану Івановичу – у Малинівці

Герою Радянського Союзу Володимиру Шандулі – у Граковому

Герою Радянського Союзу Миколі Матерієнку – у Мосьпановому.

Література:

Яковенко С., Грызлов Д., Спирина Е. Мемориальные доски героям на Чугуевщине / С. Яковенко, Д. Грызлов, Е. Спирина // Красная звезда (Чугуевский р-н).- 2013.- 2 нояб.